

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

(Dibuix de J. Blanco Coris.)

(Dibuix de M. Moliné.)

CRÓNICA MORTUORIA

La visita als cementiris en lo dia dels Morts es una costum, y com que tota costum obeeix més ó menos á la rutina, y com que la rutina es una especie d'efecte purament mecánich agé als impulsos del sentiment y de la voluntat, veus' aquí perque may he pogut donar importancia á un acte que no deu ser apreciat de cap manera, tenint en compte 'l gran número de personas que 'l realisan.

La immensa majoria dels visitants dels cementiris son dignes de anomenarse Vicens, pero en castellá es á dir *Vicente*, per alló que diuhen:

—¿Dónde vás Vicente? —Donde vá la gente.

Y la gent vá als Cementiris en aqueixa diada per la mateixa rahó exactament que per Nadal vá á recorre la fira dels galls, y per Carnestoltas acut als balls de máscaras, ó 's llansa disfressada pels carrers armant tabola; per la mateixa rahó exactament que pel dijous sant recorra iglesias y sagraris y per la nit de Sant Joan celebra la verbena, retirant á altra hora.

La costum... la rutina: dos soberanas invisibles, pero que reynan ab absolut imperi sobre las multitudes: dos forsas ocultas que 's diria que agafan als homes per la punta del nás fentlos seguir cap allá ahont ellas volen: dos representants de aquell instint animal que fá que 'ls xays formin remat, induhintlos á seguir una mateixa ruta... ¿Quí es capás de rebelarse contra 'l séu poder?

**

Los que avuy dormen l' etern descans, quan eran vius (ó quan ho semblavan) també hi acudían als cementiris á fer cruixir ab lo séu trepitj l' arena de las avingudas; á embabiecarse davant de aquesta ó aquella sepultura mes ó menos adornada ab inscripcions, coronas, flors y llassos; á mirar caras de visitants y á admirar garbos de donas jovas... ¿cóm no havían de anarhi si tal es la costum y tal exigeix la rutina?

De igual manera, quan arribi 'l nostre torn y á la nostra vegada 'ns portin á ferlos companyia, vindrán també 'ls que 'ns sobreviscan y farán lo mateix que fem nosaltres ab los difunts: una visita freda, insípida, distreta, rutinaria, que si 'ls morts conservessin un átom de sensibilitat, no podrían agrahir de cap manera.

Perque una de dos: á un ser dels que s' han perdut se l' estima ó no. Si se li té carinyo verdader no basta recordarse d' ell sols una vegada á l' any y en un dia de moda; y si no se n' hi té, fins aqueixa sola visita anual resulta completament inútil. Es mil vegadas mes solemne correspondre al etern repós

dels que foren ab l' olvit etern dels que viuen. La soletat y 'l silenci semblan ser los dos augustos companys de la mort.

Pero, observantho ab una mica de atenció, 's veurá que no mor' tot ab l' home. Los espiritualistas en aquest punt tenen rahó. Sobreviuen als difunts las ostentacions de la vanitat humana.

A Barcelona particularment hi ha personas acomodadas que 's considerarian las mes infelissas de la terra, si no tinguessen un bon pís al Ensanxe, una bona torre á Sant Gervasi y un bon panteón al cementiri. Aixís com no 's resignan á viure sense 'l regalo corresponent á la seva posició social, també estarian neguitosos si pera després de morts no disposessin de alguna de aquellas ricas construccions, mes ó menos artísticas, que 'l dia de Difunts excitan la curiositat y l' admiració de molts babaus, fent exclamar als mes d' ells:

—Ma noy!... Aquest sí que 'n devía tenir de naps!...

Oració fúnebre que no te res de falaguera; trist consol, mes aparent que real; l' únich premi que s' adjudican aquells que 's figuran poderse rebelar contra la sola lley igualitaria ineludible, la lley de la mort.

La poesia ploranera ha tret sempre un gran partit de la mort y 'ls cementiris... ¿No se n' han escrites pocas de lamentacions y d' elegias dedicadas als que han deixat de ser! Y de consideracions poéticas y filosóficas sobre lo caduch de l' existencia humana, si se n' han trassat sobre 'l paper!

En contraposició la poesia festiva, també ha fet de las sevas inspirantse en los mateixos assumptos, ab una despreocupació verdaderament encantadora.

Y s' ha de dir la veritat: un bon epitafi satírich es preferible á qualsevol poesia lúgubre, perque resulta mes humá y á la vegada mes humanitari. Fet y fet en aquest mon ¿no val mes riure que plorar? Si 'm dongués la deria d' inventar refráns, un dels que posaria á cap de llista, diria aixís:—«Qui riu, viu.»

Aixís l' exemple del *dolor* dels nebots al enterrar á un oncle rich, al qual heredan; lo cas tan repetit del sentiment del gendre al despedirse per *in ceternum* de la seva simpática mamá política; y sobre tot la situació de la viudeta apetitosa, mes interessant que may ab los vestits de dol que fan ressaltar la blancura de la seva pell, proporcionan materia inagotable per aumentar ab novas escenas la divertida comedia de la vida.

La viuda especialment... Y de todas las viudas, aquella qu' estimava la bona memoria del seu marit ab passió boja.

Dominada per una melancolia que s' havia apode-

rat de tot lo seu ser, anava á la Necrópolis dematí y tarde; davant del sepulcre del difunt passava totes las horas, y tant s'havía acostumat á ferho aixís, qu' en lloch se trobava tant be com al cementiri. Ja las tombas li feyan mes bon efecte que las casas; prefería la sombra dels sálzers y 'ls xiprers á la dels arbres dels passeigs: las flors dels sepulcres li agradavan mes que las dels jardins, y l' espectacle dels enterros que tot sovint presenciava li produhían una fruició extranya, que li inundava l' ánima ab misteriosas onadas de un goig trist inexplicable.

Donchs fins aquella viuda modelo va reincidir, sense per aixó perdre las aficions fúnebres que havían arribat á convertirse per ella en una segona naturalesa.

¿Saben ab quí va contreure segonas nupcias?

Ab l' únich home compatible ab las sevas aficions.

¡Ab lo porter del cementiri!

Era un minyó jove, alt y sapat, y feya molta patxoca... pero jo crech que ella sols per honrar al seu difunt marit, se 'n va enamorar com una ximple.

P. DEL O.

EN LO CEMENTIRI

Y jo també hi he anat al cementiri barrejat ab tothom, aquesta tarde, ab l' afany inhumá de divertir-me portant lo goig al cor y satisfeta l' ánima.

Allí la melangia m' ha fet veure que quan deixém la trista vida humana, del fúnebre repart á tots ens toca á mort per individu, á fossa per cadáver.

Y jo no m' he ficat ab las coronas ab que l' orgull dels vius son tribut paga, ni ab la fossa comú, ni ab vellas tombas, ni ab el rich mausoleo de ben cincellat jaspi.

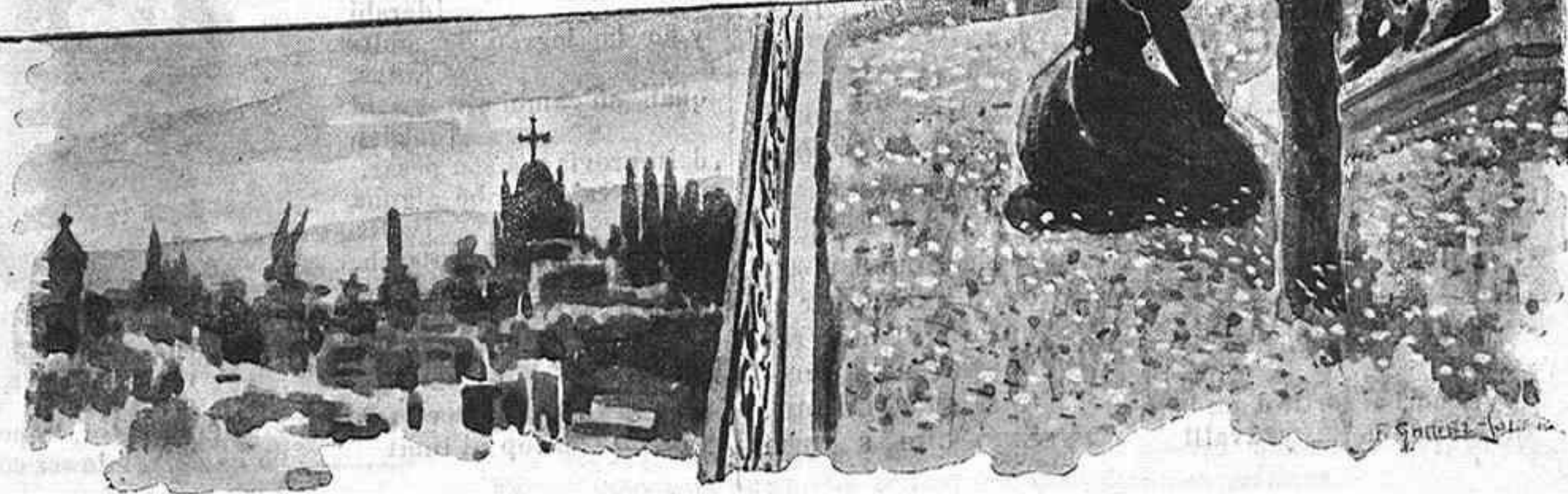
Altra cosa ha cridat l' atenció meva que m' ha causat un dol inexplicable. He vist aquí y allá y arreu y juntas unas tombas molt secas y unas de molt mulladas.

Y he preguntat al vell que 'ls morts enterra: —Treueume vos el dupte aquest que 'm mata. ¿Digueume per favor qué signifícan secas aquestas tombas y tan mollas las otras?

Y el vell qu' enterra 'ls morts y guardia 'ls dona m' ha contestat calmós y ab veu molt aspre: —Els que reposan en aquestas tombas tan secas y tan tristas, senyor.... ¡no tenen mare!

Y en tant la multitut, donantse empentas, las obras del orgull batxillejava; d' allí hi marxat, molt trist y melancólich,

LA VISITA ANYAL

Dibuix de F. Gómez Soler.)

(Encare cap nou galán ha vingut á dirme ré.)

— Encare, encare, oh marit, te guardo tota ma fé! ...

Fou casada cinch cops, y avuy en día de bona gana diu que hi tornaria.

pensant ab els sers tris-
[tos
que moren sense mare.
J. PUIG CASSANYAS.

FILOSOFIA

MACABRA

(OPINIONS DESINTERES-
SADAS SOBRE LA MORT)

—La mort... la mort!... ¿Cóm la podém combatre ab entusiasme, si precisament el temor qu' ella inspira es lo que fa viure al nostre gremi?— *Un metje.*

—Deixéuvos d' emulsions, píndolas, aixarops y romansos. Tot aixó son enganyifas y papa-dineros. La medicina bona, la gran medicina que tot ho cura, es la mort.— *Un suicida.*

—Jo sempre ho deya: ¡Ay! ¡qué deu ser trist lo morirse! ¡Quín pas mes amarch! ¡Quína cosa mes... dallonsas!... Pues no hi ha res mes lluny de la veritat. Jo surto per testimoni. May havia estat tan tranquil com ara.— *Un difunt.*

—¡Miréu que n' es d' embustera la gent!... Sempre que parla d' aixó, li sentiréu lo mateix estribillo: La freda mort, la freda mort... ¡Y tan freda, com hi ha mon!— *Un que va morir en un incendi.*

—Hi ha beneyts que per matarse 's clavan un tiro; altres que 's beuhen un petricó de sal fumant; altres ¡xap! de cap á mar... Jo vaig trobar un sistema molt mes bonich. Vaig casarme ab una xicota jova, y... ¡justa!... Als tres mesos, llest.— *Un vell de veixanta cinch anys.*

En la mort d' un que té pelas,
sempre hi ha qui está content:
en la mort d' un indigent...
no se reparten esquelas.

Un poeta de barato.

—Si la mort no existís, sería necessari inventarla.
— *Un que fa caixas fúnebres.*

Va morí al sortir d' un ball;
tireuli una flor... y, avall!

—No: la guerra de Cuba ja n' ha mort de gent; pero, vaja, que nosaltres...— *Un carnicer.*

—Si... ¿Y nosaltres?...— *Un taberner.*

En Shakespeare deya que morir es dormir. Tenia rahó, per xó: lo mateix que dormir. Sino que s dorm

d' un modo, que l' endemà al dematí... ja pot trucarnos el vigilant, ja!— *Un home práctic.*

—¿La mort? No m' amohina gens ni mica. ¡Aixó ray, que sé qu' es una rifa, en la qual, sense haver de pendre bitllet, un día ó altre haig de treure!— *Un servidor.*

MATIAS BONAFÉ.

LO CAMI DEL CEMENTIRI

¡Lo més graciós que hi ha hagut en lo camp de la quietut!

Pe'l camí del cementiri

molta gent va amunt y avall;
de'ls que van, no tots retornan
y 'ls que venen n' es plorant.

Te als costats dos rengles d' arbres
que 'l ombreian tot al llarch,
com perque 'l que hi passi ignori
la certesa d' allá hont vá.

A mitj camí una creu s' alsa
ab un Sant-Cristo clavat,
que sembla extendre los brassos
per detení al caminant.

Encar que á primera vista
lo camí 's presenta llarch,
molts cops un creu que 'l comensa
y ja 's troba al cap de vall!

Tot depen de fer la marxa
ab decisió y segur pas,
n' hi ha que 'l fan sens' adonarsen
y altres hi arriban molt tart.

No hi ha cap camí en la terra
de tránzit més continuat,
puig la humanitat entera
per ell passa y passará;
com si una má misteriosa
la empenyés cap al final,
hont s' alsa una gran portada
que com boca de gros drach,
sembla engorjá en sas entranyas
tots quants passen son llindar.
Si la entrada n' es molt fácil,
la sortida no ho es tant,

puig no tots los que á dins
[entrèn

logran sortirne acabat.
Que si 'l camí té tornada
no la té tothom que 'l fá,
per tots la porta es oberta
mes no s' obra á tots igual.
Que 'l camí del cementiri
te un límit hont reposar
uns hi reposan breu rato
y altres una eternitat!

N' hi ha que voldrian que-
[darshi
y no ho logran de molts
[anys,
quan en cambi altres s' hi
[quedan
d' improvis y á son pesar.
Jo hi vaig també alguna
[volta

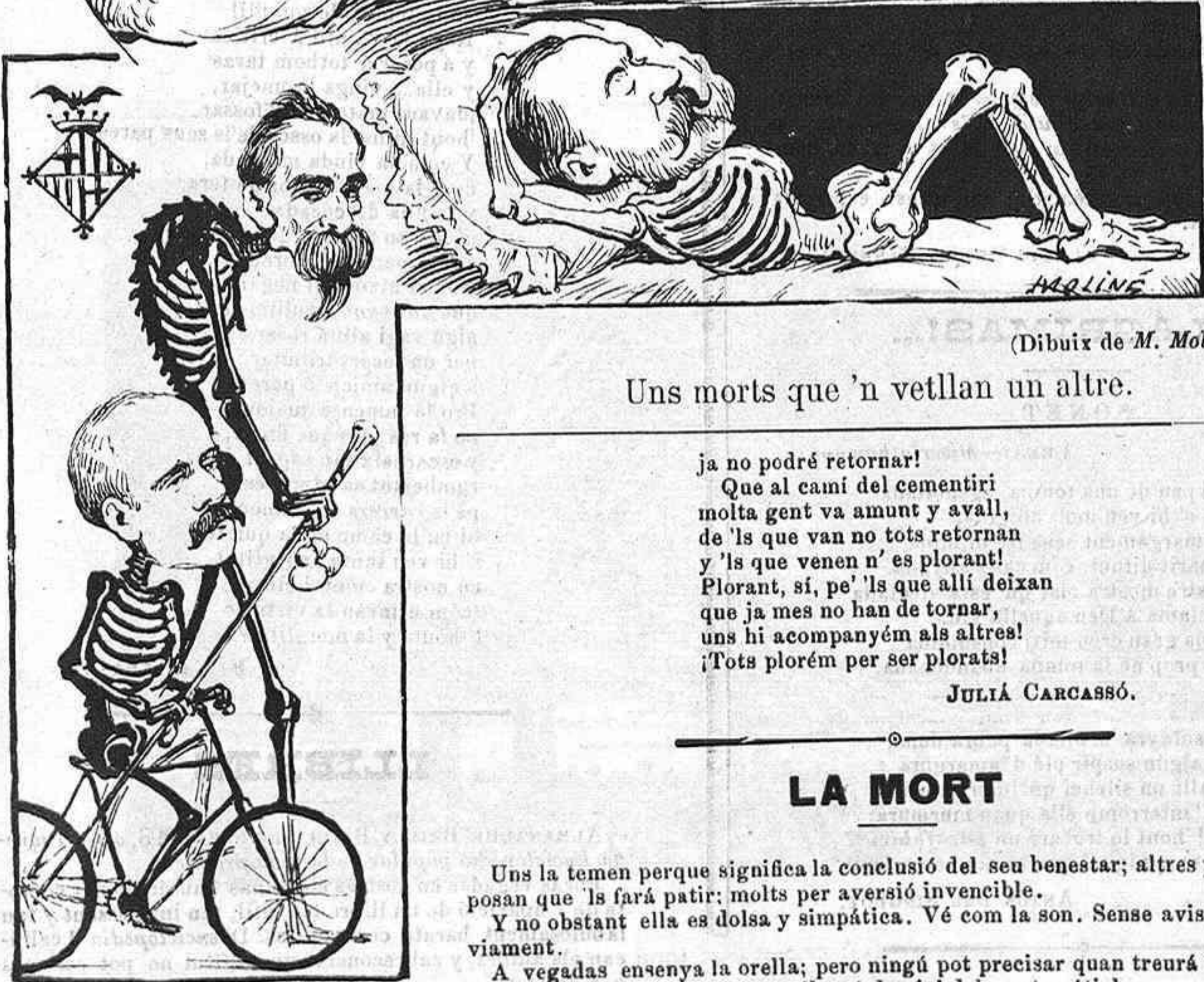
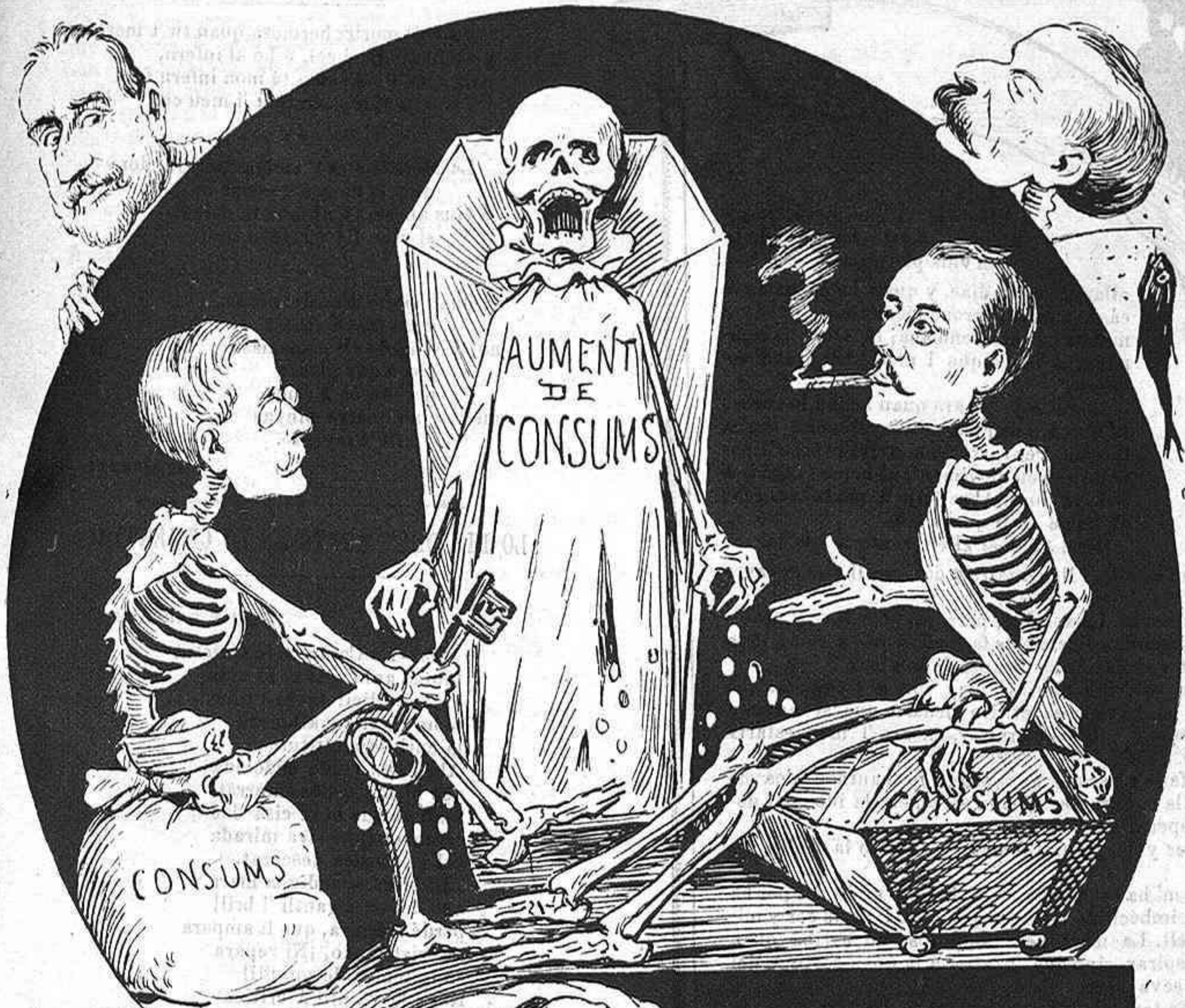
y si bé 'l camí no es llarch,
quan hi fet la retornada
no hi tinch ganas de tornar.
Mes ay! que algun día ó al-
[tre
si no hi vaig m' hi portarán
y llavors un cop al límit

(Dibuixos de F. Gómez Soler.)
Difunta y tot, la pobreta
no ha deixat de ser coqueta.

NECRÓPOLIS MUNICIPAL

(Dibuix de M. Moliné.)

Uns morts que 'n vetllan un altre.

ja no podré retornar!
 Que al camí del cementiri
 molta gent va amunt y avall,
 de 'ls que van no tots retornan
 y 'ls que venen n' es plorant!
 Plorant, sí, pe' 'ls que allí deixan
 que ja mes no han de tornar,
 uns hi acompanyém als altres!
 ¡Tots plorém per ser plorats!

JULIÀ CARCASSÓ.

LA MORT

Uns la temen perque significa la conclusió del seu benestar; altres perque suposan que 'ls farà patir; molts per aversió invencible.
 Y no obstant ella es dolça y simpática. Vé com la son. Sense avisarnos prèviament.
 A vegadas ensenya la orella; pero ningú pot precisar quan treurá tot lo cap.
 Es una incògnita que no ha arribat á domini dels matemátichs.

ESPURNAS

Jo vull morir, hermosa quan tú 't moris
y ab tú venir al cel, ó bé al infern,
puig que 'l cel sense tú mon infern fora
y 'l infern aprop teu fora 'l meu cel.

La Mort ens es l' amiga més traydora
que 'ls homes coneixém;
si vius apesarat, al mon te deixa;
si vius ditzós, te 'n treu.

Quan sigui dins del ninxo,
dona traydora,
no 'm vinguis ab pamemas
plora que plora;
perque si 't sento
surto, y ab quatre pinyas
allí 't revento.

SURISENTI.

LO DIA DELS MORTS EN LO CEMENTIRI

¡¡¡QUIN SARCASME!!!

En «Lo Camp de la Quietut»
¡quina animació s' hi nota!
¡quin bullici! ¡quin trahut!
¡cóm retalla y alborota
la curiosa multitud!
Allí hi vá viuda endolada
que hi té l' espós enterrat
y ab un que hi té cita dada,
cambia expressiva mirada
del modo més descarat.
Allí hi vá la indigna mare
que del or cegantli 'l brill
perdó l' honra, que li ampara
un trist ninxo, ¡Ni repara
en la tomba de son fill!
Noya hi va allí á criticar
y á posar á tothom taras
y ella... vinga bromejar,
¡davant mateix del fossar
'hont hi ha 'ls ossos de 'ls seus pares!
Y com la viuda malvada,
com la mare ab cor de fera,
y la filla descocada
n' hi van tantas, que exaspera
á tota persona honrada.
No per aixó vull negar
que ab devot reculliment
algú vagi allí á resar,
per un recort tributar
á algún amich ó parent.
Pro la inmensa majoria
no fa res més que fingir,
y escarneix tan sagrat dia
rumbejant sa hipocresia
pe'ls carrers del cementir.
Si en lo camp de la quietut
s' hi veu tanta ingratitut,
en nostra comtal ciutat
¿cóm estarán la virtut
l' honra y la moralitat?

F. CARRERAS P.

¡LLÁGRIMAS!...

SONET

LEMA:—Miseria humana.

Allá al peu de una tomba, agenollada
una dona s' hi veu molt afligida,
plorant amargament sens fré ni mida
pel seu marit difunt, com cada anyada.

Son rostre mostra clar qu' está afectada
y que reclama á Deu aquella vida,
besant una gran creu mitj consumida
qu' hi ha prop de la tomba abandonada.

.....
.....
.....

Al cel enlayra 'ls ulls la pobra dona,
y exhala algún sospir plé d' amargura
regnant allí un silenci qu' impresiona;
tan sols l' interromp ella quan murmura:

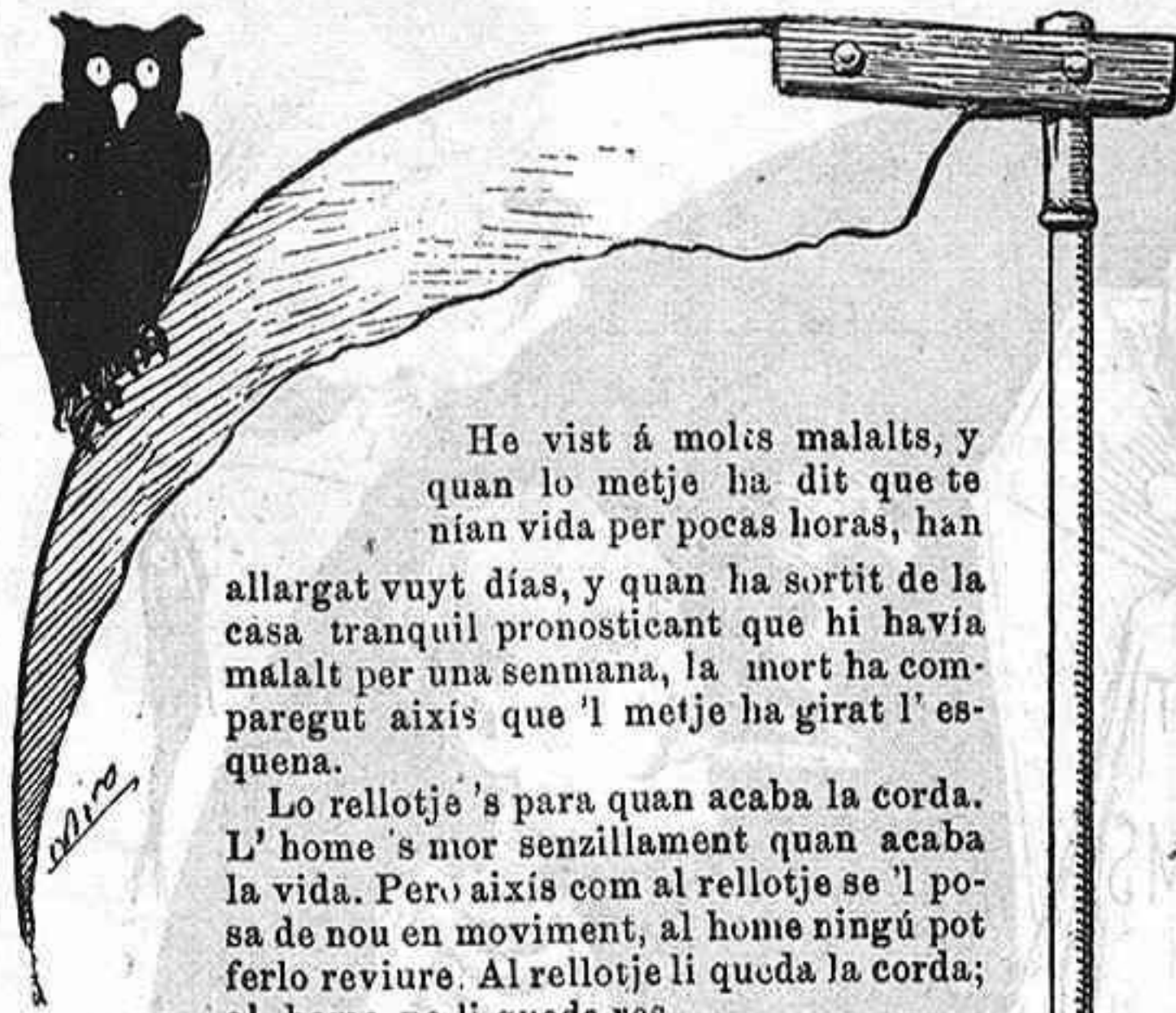
—¡Ves! 'hont lo trobaré un *estrafalari*
¡que 'm guanyi igual que tú tan bon salari!

ANTÓN DEL SINGLOT.

LLIBRES

ALMANAQUE BAILLY-BAILLIERE PARA 1898, ó sea *Pequeña Enciclopedia popular de la vida práctica.*

Pocas vegadas en nostrs columnas haurém donat compte de l' aparició de un llibre tan útil, tan interessant y tan fabulosament barato com aquest. D' *enciclopedia* 'l califican els autors, y cal reconeix que 'l títol no pot ser més ben aplicat.

del arbre qu' estella 'l llenyataire y del aucell que fa caure 'l cassador?

La naturalesa es inexorable, pero es previsor y pródi-la. Ab las despullas dels morts fa l' adob que serveix pera 'n nudriment y esclat de las llevors de la vida.

Els qui no voldrían morir-se may son uns egoistas que mereixerían no haver nascut. No pensan que si Adam y Eva s' haguessen volgut eternisar, encare 'l mon estaria per poblarse.

La Mort fá por perque 'ns repugna formantnos idea de lo qu' es. Si la coneguessem, com se coneix la idea del dolor agé, la esperaríam sense inmutarnos.

Y 'ls pobres y desgraciats la esperaríam ab la rialla als llabis.

A mí may m' ha fet por la mort. Lo que m' ha fet por ha sigut la vida imbécil, la vida del que viu aixut de cor y migrat de cervell. La mort pera aquestos, no arriba quan deixan de respirar, sino que 'ls atrapá ja quan sortiren del ventre de la seva mare.

¡Y 'n corren tants de idiotas pel món; de homes morts que sembla que viuen!

Los castelláns han dit: *muérate y verds.* Los catalans di-hém: *vésten Antón que 'l que 's queda ja 's compon.* Dos pensamientos que s' enclouhen en un: ab la Mort no t' hi encaparris.

Lector amich: viu sense témerla; viu sense esperarla; viu sense aborri-la.

CLAUDI OMAR Y BARRERA.

En sas aprofitadas y nutridas planas, que passen de cinch centas, se parla de tot. No hi ha ram de la ciencia, del art, de las lletras, de l' industria que no tingui en lo volúm la seva secció, mes ó menos extensa, segons la seva importancia. L' actualitat que ocupa en ell un lloch preferent, va amenisada ab infinitat de mapas, retratos, grabats de diversos gèneros, fotografias.... tot lo que pot contribuir á ilustrar al lector y ajudarli á formar del assumpto de que s' tracta un concepte precís y cabal.

En la *Enciclopedia Bailly-Bailliere* s' passa revista als aconteixements més notables del any anterior; s' apunten las novedats que avuy tenen més ressonancia; se marcan las líneas generals del any que vé; se dona idea dels projectes que s' preparan. El lector, recorrent sas páginas, viatja, repassa l' historia, s' entera dels progressos de la física, investiga 'l cel, dona un vistasso á la terra, fa música, averigua interioritats, recull estadísticas.... per dirho d' un cop, troba condensat en 500 páginas lo que explicat ab amplitat, no cabria en 500 tomos.

La *Pequeña Enciclopedia popular* es un llibre—y aquest constituheix lo seu millor elogi:—que estudiat ab una mica de profit basta pera elevar lo nivell intel·lectual d' un poble.

En una nació mitjanament ilustrada se 'n vendrian milions d' exemplars. A Espanya se 'n venen milers. *Algo es algo.*

Si coneixen el llibre, ja saben que no exagerém: si no l' han vist, fulléjino y 'ns dirán si tenim rahó.

RATA SABIA.

RETALLS FÚNEBRES

En vida 's deya Esperansa
y visqué per esperar;
esperava una fortuna,
esperava un amor gran,
y esperava que al morirse
dret al Cel podria anar;
fa vint anys qu' está enterrada
y encare s' está esperant.

Al Infern no pots anarhi
ni 'l Cel tampoch es per tú;
diu que Deu sols jutja l' ànima;
lo que tú may has tingut.

T' has fet fer la caixa blanca
y aixó noya no está bé,
perque al Cel pel contrabando
hi ha molt bons carrabiners.

Si dins del niuxo en qu' estás
sens que 't xiulan las orelles,
es que jo ab els téus diners
ab altres donas faig gresca.

LLUIS C. CALLIÓ.

PRINCIPAL

Es una idea *sangrenue* (com diuen los francesos) la de escriure una obra baix un assumpto manosejat, presentant á la vista del espectador lo que altres autors han tingut á bé donarli per medi de relacions. En aquest concepte 'l senyor Careta y Vidal podia titular la seva obra, en lloch de *El audoz D. Juan Tenorio*, «*Vista de lo que no se vé en D. Juan Tenorio.*»

Y hasta podia posarhi un lema. Per exemple, aquella dècima que acaba aixís:

«y cuando el rostro volvió
halló la respuesta, viendo,
que iba otro sabio cogiendo
las hojas que él arrojó.»

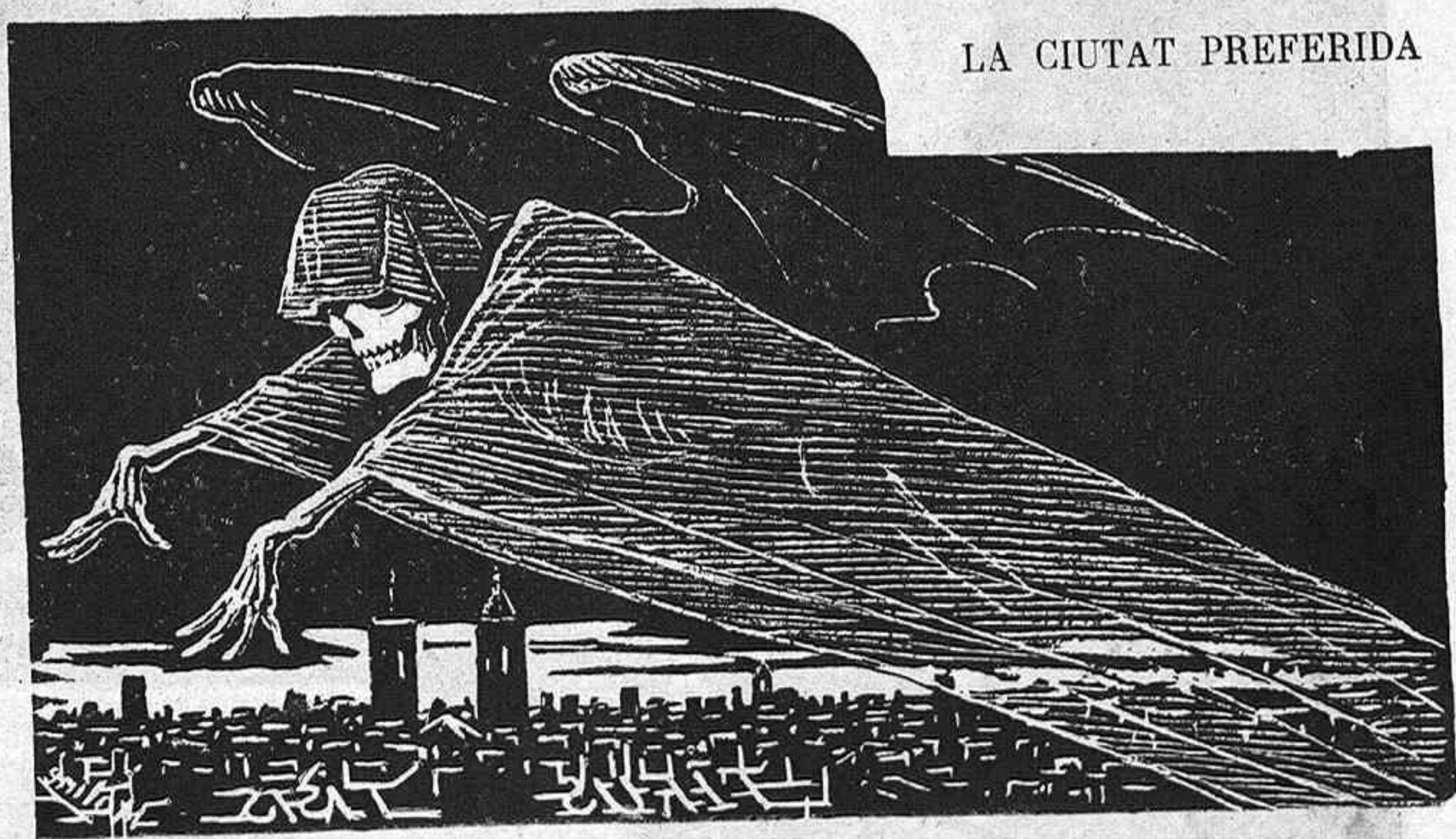
Aquests versos hauria de recitarlos en Zorrilla al veure que 'l Sr. Careta s' ha entretingut recullint la fullaraca que ell, al escriure son popular drama, va llensar perque li feya nosa.

Baix aquest peu forsat es impossible escriure un drama que interessi, y resulta mala-guanyada la ma d' obra que s' hi esmersa.

Lo únich que 'ns reconcilia ab lo Sr. Careta es que cap á sas vellesas s' haja posat á escriure versos castelláns, no mes que per l' enrabada que ha fet pendre als catalanistas

ROMEA.

S' ha reproduhit la comedia de 'n Llanas D. Gonzalo ó l'

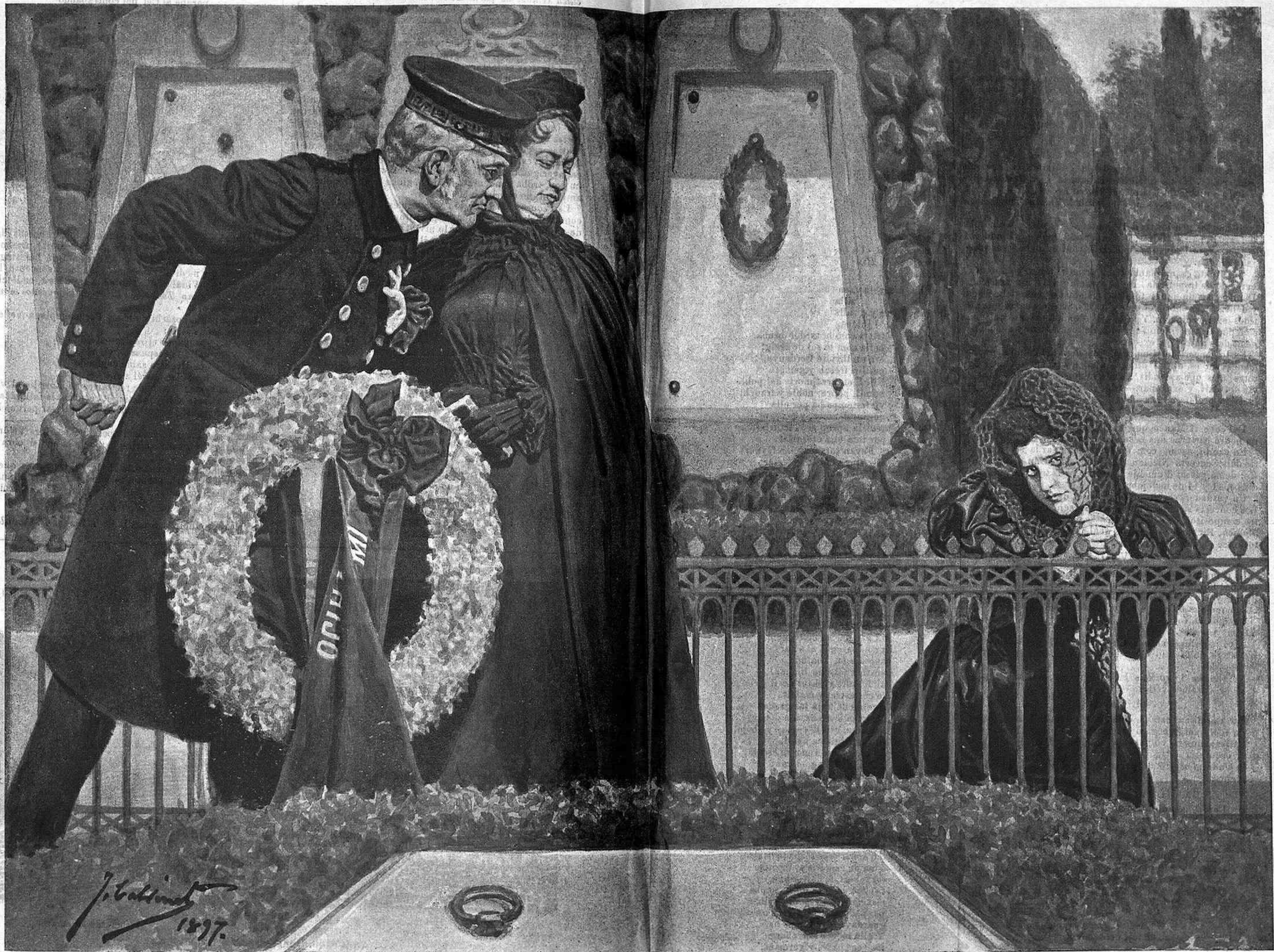
LA CIUTAT PREFERIDA

(Dibuix de M. Moliné.)

—¡Aquí es hont més negoci ferhi 's logral!
¡Aquí si que hi estich com á cal sogre!

DESENLLÁS DE UN DRAMA

J. Cabrinety
1897.

(Dibuix de J. Cabrinety.)

¡Al peu de la tomba, tot se perdona!

orgull del *gech*. D'ella 'ns ocuparem anys enrera quan si-
gué estrenada á Novedats. Y encare que ha sigut objecte
de algunas modificacions, no son aquestas tan essencials
que 'ns obliguin á variar lo nostre judici.

L'obra ha sigut representada ab carinyo, obtenint un
éxit satisfactori.

LIRICH

Crech que 'l Sr. Malats ja tenia l' alternativa de gran
concertista. En tot cas li hauria donada 'l públich de Bar-
celona 'l diumenje á la nit, al *Teatro Lirich*.

¡Vaya quín concert mes de proba! ¡Y quín trinno mes
colossal!

Si tots los pensionats del Ajuntament sortissen de la talla
del nostre paísá Malats, la Corporació municipal que sol
esguerrar tot lo que toca, podria envanirse de haverne acer-
tada alguna.

En Malats es un pianista de primera forsa, y en tota l'
extensió de la paraula. De la paraula y de l' art musical.
Domina per un igual tots els géneros: es enérgich, fogós
y delicat... es sobre tot clar y precís. Sa execució té una ni-
tidés extraordinaria. Y ja no sols domina pel mecanisme,
sino per la penetració exquisida del pensament y del senti-
ment dels autors qu' executa.

En lo concert del diumenje s' apoderá del públich, de tal
manera qu' es difícil dir en quina pesa agradá mes. En
totas, mes que aplaudit, sigué ovacionat. Orgullós pot es-
tar del éxit, y exclamar:—Diga 'l refrán lo que vulgui, jo
he sigut profeta á casa meva.

***

Del concert Manen que havia de donarse ahir á la nit,
no podré parlarne fins la senmana próxima.

En cambi, estimo com un deber anunciar la séptima se-
rie dels Concerts Nicolau. Los que 's donarán serán qua-
tre: demá passat diumenje 'l primer, y 'ls tres restants los
días 4, 11 y 14 de novembre.

Un verdader regalo pels *gourmets* de la gran música.
Los concerts se donarán ab la cooperació del célebre mes-
tre compositor, director del *Teatro nacional de l' Opera de
Munich*, Richard Strauss, el qual dirigirá 'ls dos últims,
tocantse algunas obras sevas.

NOVEDATS

La companyia dramática de 'n Cepillo ha sigut molt ben
rebuda. Forman part d' ella un bon número d' actors inte-
ligents y laboriosos, que saben treure bon partit de las
obras que posan en escena, totas ellas ja conegudas.

Passada la fuga del *Tenorio*, sembla que s' efectuarán
alguns estrenos.

Aixó ja es mes enrahonat, sobre tot pels qui tenim con-
tret ab lo públich lo deber de posarlo al corrent de totas
las novedats.

No sempre 'l *Cepillo* s' ha d' emplear per treure la pols
á las produccions vellas.

ELDORADO

Per ahir dijous estava anunciat l' estreno de *La viejeci-
ta* de 'n Miquel Echegaray ab música del mestre Fernández
Caballero, que ha vingut expressament á Barcelona á diri-
gir l' orquesta.

Ja tindrem ocasió de parlarne degudament la próxima
senmana.

TIVOLI-CIRCO EQUESTRE

Tot Barcelona anirá á veure l' animada *Feria de Sevilla*,
amenisada ab quadros de molt efecte, escenas de molta san-
dunga, balls molt vistosos y fins ab la lidia de un novillo.

Pero encare hi aniria mes gent si l'
empresa seguint l' exemple dels clowns
Carpi en lo seu benefici, rifés cada nit una
unsa d' or.

La dels germans Carpi la va treure un
cotxero.

El qual podrá dir:

—Mes val ensopegar ab una vaca que
ab un rail del tranvia.

N. N. N.

SOSPIRS

DE

ULTRA-TOMBA

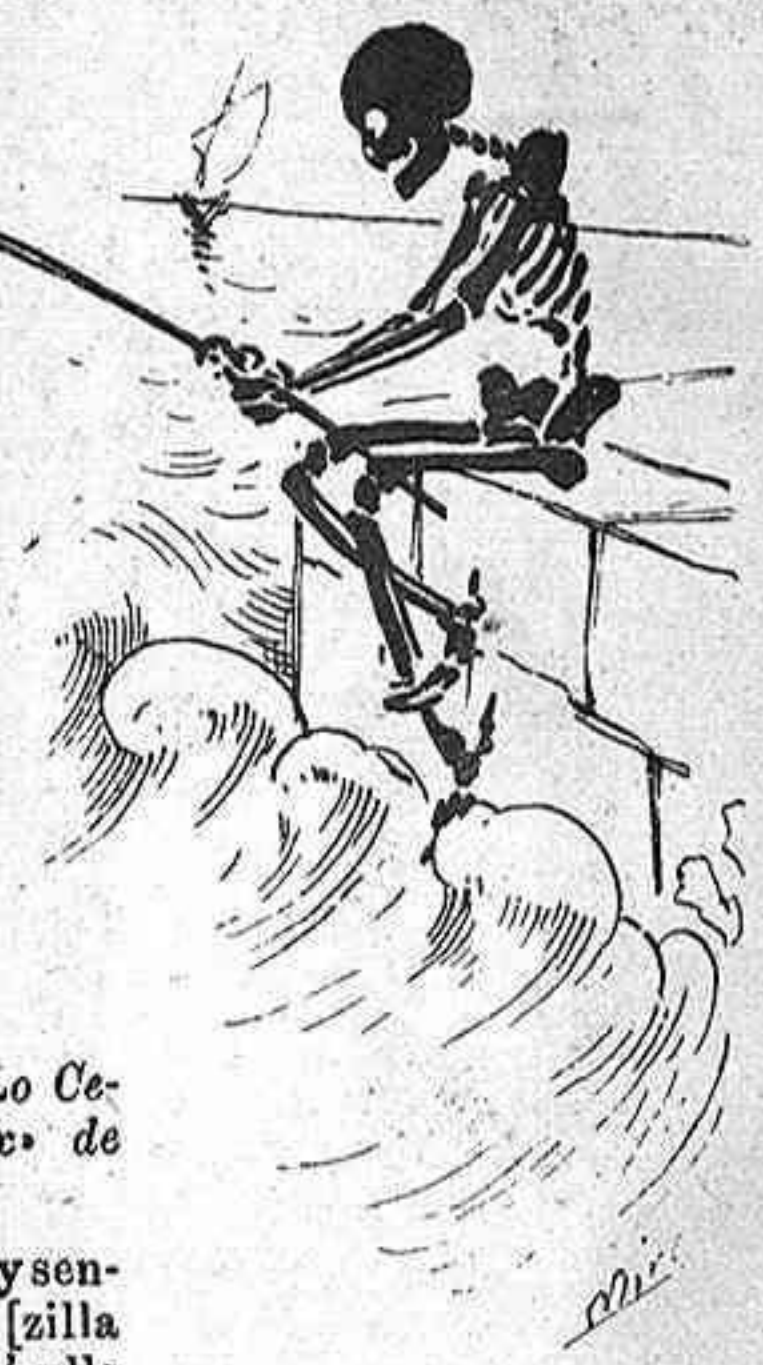
(Inspirada en «Lo Ce-
mentiri d' Hiv» de
Russinyol)

«Ella, modesta y sen-
[zilla
de cabell ros y d' ulls
[blaus,

trista com la tardor bruna,
bella com lo sol de Maig:
era un lli de Cerdanya,
un lli fresch y gemat.
Ell, l' enterra-morts del poble
humil, pobre, noble y franch;
vivía temps ha per ella
morint d' amor, y pensant
tenirla aprop seu, tenirlahi
per tota una eternitat.

Feyan tots mateixa feyna:
ell, vinga morts soterrar
y ella en son pit enterranthi
la passió que com volcá
bullia dins sas entranyas
avassalladora y gran,
per amagarla del odi
que sos pares y germans
li duyan, per ser tant pobre,
al fosser enamorat.

Solament donarli morta
un cert dia van jurar;
y, volent cumplir lo pacte,
la vengueren á un marxant
usurer que possehia
moltas unsas y caballs.
Li van dar en matrimoni,
y comparegué al altar
apesarada, abatuda,
vestida tota de blanch,
ab los ulls vessant de llágrimas,
lo cor estret y malalt.
Avants de pujá las gradas,
quant ja 'l sí anava á donar,
llensá un crit d' esglay y, boja,
va fugir iglesia avall;
del chor muntá per la escala,
mirá 'l Crist agonitzant
qual soberana silueta
destacant al últim raig
de claror que s' esbandia
per la esfera del cel blau;
llensá un altre crit horrible,
pujá dalt del campanar
y abressada ab la campana
feu sonar tres tochs mortals ...
doná un nou crit y, tirantse
tot seguit de dalt-á-baix,
caygué damunt de la tomba
mateixa que 'l pobre ayman
per últim niu dels séus ossos
guardava feya temps ha....
Y allá morta la trobaren
los séus pares y germans,

(Dibuix de R. Miró.)

ab sa corona de verge,
vestida tota de blanch.

Vingué la nit, y á la morta
per amor van enterrar
á un recó de cementiri
en la fossa comunal;
y vingué l' altra nit fosca,
y en la muda soletat
ressoná lo cop d' aixada
del fosser enamorat
que, descolgant la difunta,
solicit la va portar
dintre 'l ninxo que tenia
amagat entre l' herbam.
La mirá per llarga estona,
esguardá al cel un instant
y llavors, mut y solemne,
va ferirse ab lo punyal. —

Desitjava viure ab ella,
un cop mort; volia estar
per sempre ab ella, tenirla
eternament al costat....
Mes, en compte de enterrarlos
en la tomba tots plegats,
ella sola quedá al ninxo
y éll fou colgat terra enll.

Al punt, en mitj de la fosca
s' escoltá fondo un trist plany
de dos ánimas feridas
de l'anyorament y d' esglay.

Y cad' any, bon punt arriba
la freda nit de Tots-Sants,
sonoras tres batalladas
l' ample bronzo deixa anar;
y no be cauhen las dotze,
l' hora lúgubre y fatal
en que 'ls esperits divagan
per la inmensa fosquedat,
imitant á la campana
l' eco trist del campanar
llensa tres crits dolorosos
per tot l' àmbit funeral.
Y al esbombarse fatídich,
de cop tremola 'l fossar
y misteriosos s' escoltan
los fondos sospirs y 'ls clams
de dos ánimas que 's buscan
y no 's troban may ni may!

J. BAUCELLS PRAT.

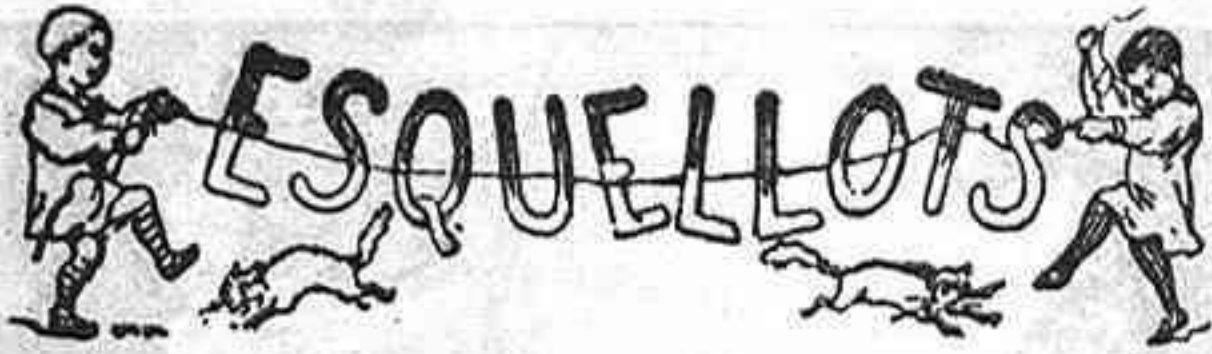
L' ÚLTIM VIATJE

(Dibuix de M. Moliné.)

Un enterro en un poblet de Catalunya.

Chulalongkorn va arribar á Barcelona dilluns al vespre; pero sols va detenir-se alguns moments, el temps necessari pera canviar lo tren de agullas. Vá rebre al governador Sr. Larroca, familiarment, en lo cotxe-menjador, sense deixar de andrapar. Tot lo seu séquit movia també las barras, afirmant los que tingueren ocasió de veure'ls á través de las finestretas dels wagóns que ho feyan ab molt dalit.

Menjavan tots inclús, aquell cortesá que, segons diuen ha sigut condemnat á mort, sentència que s' executarà, tant bon punt en Chulalongkorn arribi als seus dominis.

Ab los cortesáns destinats al sacrifici los siamesos fan lo que nosaltres ab los galls d' indi; avants de matarlos els ceban.

**

Chulalongkorn es un home menut, de color d' oliva confitada.

A Madrit casi sempre va acompanyarlo 'l governador Sr. Aguilera, que per la seva corpulencia y estatura aventajada formava un víu contrast ab el rey siamés y ab tots los individus de la seva comitiva, menuts com ell.

Quan sortían al carrer, no faltava qui deya:

—Mireu, ara 'l governador els acompanya á estudi.

De totes maneres els siamesos van simpatisar molt ab lo governador de Madrit. La seva presencia 'ls recordava una de las divinitats mes veneradas en lo seu país.

¿No saben quina? *L' elefant blanch.*

Hi ha noms predestinats, com per exemple l' apellido Arpí.

Arpí fa arpa... y no arpa que sona, sino arpa que arrapa.

Arrapat á la vara de tinent d' arcalde que varen donarli 'ls conservadors, no han pogut ferli amollar los fusionistas. Quan el buscavan per indicarli la conveniencia de dimitir no 'l trobavan en lloch, va ferse fonedís. Tement que li hagués succehit una desgracia, apunt estavan de ferlo cridar pel nunci, quan va apareixer, dihent:—La dimissió no la presento, ni vostés me la poden exigir. Fusionista havia sigut y ara torno á serho. Aquests dias que no se m' ha vist en lloch, els hi passat meditant, y ara estich mes convensut que ningú de la

bondat dels principis del partit... y si 'ls principis no bastan els diré que dels *principis* y dels *postres*.

Ara diguin si no li escau de alló millor lo motiu de *Pastetas* pel qual el coneix tothom. Mes enganxads qn' ell ni las pastetas de midó.

**

Lo regidor fúnebre Sr. Samaranch es, també dels que prenen vistas al país del sol que mes escalfa.

Pel cassino fusionista del Carrer Nou de la Rambla asseguran que se l' ha vist, ab la mateixa tranquilat que si 's trobés á casa seva.

¡Ay Senyor!... ¡Quí ho havia de dir que hasta 's negaria á prestar los seus serveys funeraris al agóntizant Pantorrillas que tant se l' estimava!

**

Y ara, ab tota franquesa dirém al Sr. Collaso que si 's figura que podrá cumplir lo seu programa administratiu, rodejat de aquesta naturalesa de ausiliars, ja está ben fresch.

Els que ab tanta despreocupació se 'n van sempre detrás de l' olla ab un pam de boca oberta, senyal que tenen molta gana.

Als industrials y als seus agents que concorren á l' Exposició de industrias novas qu' está á punt de inaugurar-se á Madrit, las empresas dels carrils s' han negat á concedirlos'hi la mes mínima rebaixa.

En cambi 'ls murciáns que vulgan anar á Madrit á veure torejar á Juan Ruiz (a) *Lagartija*, fill de aquella ciutat, podran realisar lo viatge á la meytat del preu.

¿No es veritat que unas empresas tan amigas de la civilització y del progrés, mereixen una *corrida*... y no de toros?

Proposa 'l *Diluvi* que las veneras dels regidors dels pobles del Plá agregats á la capital, sigan colocadas en lo Museo de la Historia. Però 'l mateix periódich reconeix que per ferho aixís hi ha un petit inconvenient: el de que moltes de aqueixas veneras s' han fet fonedissas. Los ex-regidors que las usavan s' han descuidat de tornarlas.

En aquest cas, nosaltres, amichs del foment dels Museos, proposém que als ex-regidors que s' han quedat ab las veneras se 'ls agafi, se 'ls empalli y se 'ls colliqui en lo Museo zoológich del Parch.

Ab un cartell que diga:

«Edilis rapacis.»

La senmana passada 's donava un concert en lo gran saló del Palau de Bellas Arts. A lo millor de una pessa que tocava 'l mestre Daniel, las orgas eléctricas van perdre 'l buf y van parar en sech.

UNA VIUDA CHIC

(Dibuix de F. Gómez Sole).

—¿Els sembla si estaré lluhit aquest any el cementiri?

Orgas municipals al fi.
Ja sab tothom que tot l' Ajuntament se distingeix per la seva *des-organisció*.

Llegeixo un telegrama de Tarragona al *Noticiero*:
«El distinguido literato cuanto aplaudido autor barcelonés D. Francisco Javier Godo se ha designado conceder á nuestra capital las primicias del estreno de su comedia en tres actos nominada *En las nubes* y del drama catalán *La Pubilla de Caixás*.»

Consti que si 'l Sr. Godo dona als tarragonins *La Pubilla de Caixás* com á estreno, 'ls enganya. Aquesta obra siguié estrenada farà cosa de dos anys á Novedats. Sols que per no haver tingut gran éxit ja casi ningú se 'n recorda.

Per lo tant la tal *primicia* ó *primada* resultarà una mica *faisandée*.

Prenc la paraula pera pendre part en la polèmica que sobre la quadratura del cercul venen sostinent en *La Vanguardia* el Sr. Fola y 'l Pare Llanas per una part y 'ls Srs. Clariana y Domenech Estapá per altre.

Lo meu article es expressiu y breu. No te mes que quatre mots. Diu aixís:

«Señores: basta de matemáticas.»

Ocupacions urgents van impedirnos de assistir al banquet de inauguració del *Gran hotel de Inglaterra*, al qual siguerem galantment invitats.

Establert en la cantonada del carrer de Fontanella y l' Avinguda del Portal del Angel, ocupa una magnífica casa y está instalat ab verdader luxu y confort, podent figurar entre 'ls primers de la capital.

A l' enhorabona que al Sr. Cacciani donaren tots

TENORIO DECADENT

(Dibuix de M. Moliné.)

¡Encare li agradan, encare!...

PROYECTE DE MONUMENT

(PLASSA DE CATALUNYA)

(Dibuix de M. Moliné.)

¡Al próxim establiment del tranvía eléctric!
La Mort, agrañida per endavant.

quants assistiren á aquell acte, hi unim la nostra.

Barcelona, si ha de correspondre al gran desenvolupament que vá adquirint necessita posarse, en materia de hotels al mateix nivell que las primeras ciutats d' Europa... y la veritat es que de algún temps en-sá procura ferho.

Demá dissapte, número extraordinari de *La Campana de Gracia* dedicat als morts. Els el recomano, porque 'm consta que será de punta.

Copiat del natural.

Una criada matinera truca á una de las barracas de la Virreyna, adossadas com sab tothom á la paret lateral de una casa particular.

—¿A qui buscas, noya?—pregunta un transeunt.

—Al memorialista... voldria que m' escrigués una carta.

—No 't sentirá pas: á n' aquesta hora tots los memorialistas son á las pessas de darrera.

SOLUCIONS

A L' INSERTAT EN L' ULTIM NUMERO

- 1.ª XARADA.—*Ca di ra.*
- 2.ª TRENCA-CLOSCAS.—*La Campana de Gracia.*
- 3.ª ANAGRAMA.—*Polli—Pillo.*
- 4.ª GEROGLÍFICH.—*L' aygua los camins espallta.*

TRENCA-CAPS

XARADA

UN PASSEIG PEL CEMENTIRI

Avuy que n' es diada y tinch deu céntims
me 'n vaig al cementiri de visita;
mes no hi vaig com fan molts, ab tres á l' ànima,
jo hi vaig.... ab el tranvia.

IGUALTAT

Els uns viuen fent bé al pròxim,
els altres viuen fent mal;
pero al reunir-se en la tomba,
tots fan igual fila, ¿igual?

Ja hi soch; mare de Deu, quina gentada!
que alegre va tothom; ningú diria
que entran al cementiri; sembla vajuin
á la festa major d' alguna vila.

Mes ¡qué veig! per 'llá passa
donya *Quarta-hu-invertida*;

la viuda de Don Pau, que, pobret home
va morir-se de uns tifus.... á la ermilla.

¡Quin goig que fá! veyám; vull preguntar-li
si a-cinch vol que li fassi companyia....

ja m' ha vist....—¿Cóm está?....—Jo.... molt bé.... gracias....

—Ja veig que no s' olvida....

—Naturalment; ja qu' ells no se 'n recordan
que hi hagi qui ab ells pensi alguna mica.

Als que al mon *dos-inversa*
no 'ns queda altre consol.... Ja 's coneixia

—Don Pau era un bon home
y á vosté l' estimava com un ximple.

Pero ¿qué fem parats?.... si no és molestia
y vol que l' acompanyi....—Oh no, cap mica....

—Suposo que quan ell se va *tres-quarta*
vosté una gran ferida

també debía rebre....

Ja hi som!.... Hermosa creu.... Y ab quina cinta
<A mi querido esposo>. (Si ell ho veyia
de segur que 's faria un tip de riure).

No s' hi amohini dona; pro si al últim
hi hem de veni á parar tots aquí dintre
y si 'ls cuchs y las *dos-cinch* als morts menján

en cambi 'ls que som vius menjém.... sardina.

Doném per' aquí una volta

y sortim que aquí sols hi ha notas tristas....

Be, digui, donya *Quart-prima-girada*

¿vosté á faltar no troba

de Don Pau l' agradable companyia?

—Ja ho crech; es tan gustos el matrimoni

quan son dos que s' estiman....

y aixís, sense cap fill, sent com es jove....

—Ho crech molt bé senyora; (si ho sabia

que soch *quinta-primer*.)

Es l' edat que una dona

disfruta més; ho sé de bona tinta....

Va-dos, va-dos; el seu pamet de cara

es com un ram de flors.... Be aixó no ho diga

que las transformacions *total* fan cosas

molt raras.... jo diria

que la *Toalla friné* emplea... Ho veu dona....

Ja ho crech que son *quart-quinta*....

Ara que 'l cementiri hem deixat, diguim:

¿Quan un home com jo 's troba que estima

á una viuda com es vosté, simpática,

qué ha de *tres*?.... No se 'n riga!....

li dich formal....—Oh; trobo

qu' es molt lògich el ferli una visita....

—Avuy mateix; quan vulgui; tant m' es ara

per mi com.... desseguida.

¿Al punt de las nou diu?... perdi cuydado....

soch capás de veni á las vuyt y mitja!

Mentres tocan las nou.... de molts *rellotjes*

ja la viudeta y jo ab molta alegría

estém acostats fent.... la castanyada

á la salut del mort.... pagant la viuda.

J. STARAMSA.

(Dibuix de J. P. Montseny)

CONVERSA

—M' acaban de donar una mala noticia.

—¿Quina es?

—Que 'l fill d' en Ricardo es mort.

—Quin? Lo Vicentet?

—No: 'l que jo mateix t' he dit.

J. L. B.

Antoni Lopez, editor, Rambla del Mitj, 20

A. López Robert, impresor, Asalto, 63.—Barcelona.

ANTONI LOPEZ, Editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona, Correu: Apartat número 2.

ANUNCIS

OBRA DE ACTUALIDAD
NUEVA EDICION

EL

NUEVO TENORIO

leyenda dramática en 7 actos, en prosa y verso, original de

JOAQUIN M.^A BARTRINA

Y

ROSENDO ARÚS Y ARDERIU

Precio 2 pesetas.

DON JUAN TENORIO

DRAMA RELIGIOSO-FANTÁSTICO, EN DOS PARTES, POR

DON JOSÉ ZORRILLA

Precio 2 pesetas.

SE HA PUESTO A LA VENTA

ALMANAQUE BAILLY-BAILLIERE

ó SEA

PEQUEÑA ENCICLOPEDIA POPULAR
DE LA VIDA PRÁCTICA

Libro indispensable y de gran utilidad

Precio Ptas. 1'50 rústica y Ptas. 2 encuadernado.

Avisém als nostres corresponsals que

L'ALMANACH

DE

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

pera 1898

está acabantse d'imprimir, suplicántlos fassin lo pedido sens perdua de temps.

LO PROCÉS DE LA MORT

Impulsats pel afany de venjansa—plat, que a pesar de ser lo menjar dels deus, no son poch los paysans que desitjan probarlo—los difunts d'un cementiri prepararen un dia una emboscada á la Mort, en ocasió en que aquesta feya una visita als seus dominis, y van bé prengueren las sevas midas, que lograren ab poch estors apoderarse d'ella.

—La Mort, preta! ¡La Mort, entre las grapas freds é implacables de las sevas victimas! ¡Quina contèximent!

Lo bullier que s'armá al cementiri sol no pot compararse ab el que s'experimenta en un poblet moments avants de comensarse la festa major.

Los difunts anavan y venian, agitats per un indescriptible entusiasme y llevant crits que ressonavan d'una manera extranya en los avants silenciosos carrers del camp de la quietut.

—¡Hem agafat la Mort! ¡La tenim presonera! ¡Es nostra! No se'n pot escapar!... ¡A la plassa tots los que vulguen assistir al seu procès!

Y al crit de ¡a la plassa!... los difunts s'anavan reunint en lo centro del cementiri, portant á la vanguardia, en mit d'un grupo desafortat, á la pebra Mort, que a pesar de la seva proverbial impassibilitat may havia estat tan groga com aquell dia.

Obehint l'actú un plan madurament concebut, prompte quedaren terminats els preparatius de la ceremonia. La mesa s'instalá sobre unas caixas buydas; lo tribunal, constituít per tres calaveras de representació, ocupá son puesto; s'indicá al fiscal—de defensor no n'havia—'l lloch ahont devia collocarse, y després pronunciar lo president la frase sacramental.—¡Que 's presenti l'acusada! —comensá 'l fúnebre judici.

La Mort, dreta davant del tribunal, se creuhá de brassos, com desafiant á la concurrencia; 'l president, sense fer cas d'aquella actitud agressiva, imposá silenci al auditori, que comensava ja á insultar á l'acusada ab paraulas malsonants, y 'l dirigí directament á la protagonista:

—Fins ara, senyora Mort—digué 'l president del tribunal—heu sigut vos la que s'ha cuydat de dictarnos la llei á nosaltres. Avuy la truyta s'ha girat, y com ja veyeu, ara seran nosaltres los que us la dictarem á vos.

—¿Per qué? ¿qué hi fe? Quins càrrechs hi ha contra mi?... Perque esperó que no'm condemnaréu sense probas.

—No tinguis cuydado. No som com tú, que las hi clavas pels descusits y despallas al que primer se t'ocurren; moltes vegadas sense dirli 'l motiu, ni enviarli 'l mes petit recado d'atenció. Tenim extesa una llista de càrrechs, possehim las probas de tot lo que ciném y desitjém; dicar un fallo ajustat als principis de la mes extricta justícia.

Al sentir aquestas paraulas, la Mort deixá escapar una lleugera rialla de triunfo.

—Pues, podéu comensar.

—A aixó aném. Tè la paraula 'l fiscal.

El difunt designat per aquest càrrech s'aixecá desseguida, encarantse ab la Mort:

—Se t'acusa de cruel, de traïdora y d'inhumana, se sab positivament que matas perque sí y per pur capritxo; consta que tant te fa emportárten un jove com un vell; que no miras si 'l ser á qui arrebatas fa falta als demés; que no respectas talent ni hermosura; que, en una paraula, ets un poder tan arbitrari com mal intencionat.

Un murmul d'aprobació acullí las paraulas del fiscal, escampantse per las avingudas del cementiri. Lo que aquell cadavre havia dit era l'evangeli.

Sí: la Mort era una estúpida que matava pel gust de matar... ó tal vegada per donar feyna als constructors de caixas fúnebres. Se'n havia d'escarmantar, convenia castigarla, somérela al torment; suprimirla, si possible era.

—¿Está llesta l'acusació?—preguntá la Mort al veure que 'l fiscal s'assentava.

—¿Que trobas que no n'hi ha prou, que s'ha dit?—observa 'l president ab un adreçat irònic.

—No sóls no n'hi ha prou, sino que opino que tot lo que s'ha dit no significa res.

—¿No? Donchs, á veure, defensas, si tens tantas agallas.

—La meua defensa es la següent: tot lo que ha dit 'l fiscal es mentida.

—Cuydado ab las paraulas!

—No torno á repetir: es mentida, es fals ¡es una calumnia!

El públich anava indignantse per moments; lo president no sabia quina actitud pendre. Tot podian esperarsho de la Mort, tot... menos que s'atrevisia negar la perversitat de la seva conducta.

—¿Es dir qu' es fals! ¡Es dir qu' es mentida! ¡Es dir que tá no matas sense mirar á qui la clavas!

—Jo no mato á ningú.

—¿No?

—Valeu que us ho proveig.

—No tenim altre desitj. ¡Senta verdaderament curios!

—Pues ara ho aném á veure.

Y girantse al públich, cridá ab un gich accent.

—Que s'adelantin uns quants difunts, qualsevols, los que vulguin.

Un grupo de cadavres dels de primera fila s'acostá fins á la mesa.

—¿Veyeu?—digué la Mort, senyalant el primer.

—aquí teniu un moflet que potser se creu difunt per culpa meua, quan lo que realment va matarlo va ser la seva extremada afició al vi.

—¿Veritat ó no?—La calavera baixá 'l cap avergonyida y desaparegué sense atrevirse á contestar.

—Miréu aquest altre—continuá la Mort, indicant el segon difunt:—tu no vas morir cansat de fer sacrificis al altar de Venus?... Respon!

La pressa ab que 'l aludí procurá escorre 'l bulto fou la millor proba de que la Mort havia posat el dit á la llaga.

—Aquesta altra calavera—segui dihent—es una senyoreta. ¿Veritat que 'l teu fi desastros se degué al funest vici d'apretarte massa la cotilla?

—Es cert!—respongué la interpelada, retrocedint y confonentse altre cop ab el públich.

Animada la Mort per la reacció que en l'auditori observava, continuá explicant l'istoria dels difunts que anavan presentantse li y cada un dels quals era una nova demostració de la seva ignocencia.

L'un havia mort perque 'l metje havia pres per anginas lo que era mal de caixa; l'altre havia mort atracat de morana; l'altre inventat de tant menjar; l'altre extenuat pels defenis; l'altre comocat pel abús del tabaco...

—¡Condemnéume ara!—exclamá la Mort, al acabar la seva victoriosa defensa.—¡condemnéume ara si us hi atreviu!...

—¿Que havian de atrevirse!... El tribunal, convençut de la rahó que assistia á la Mort, proclamá la seva ignocencia y declará en alta veu que la Mort no mata á ningú... perque cap necessitat té de fer una feyna que 'l género humá ja li dona feta.

Lo mal es que d'aquesta declaració no mes van enterarsen els morts.

Els vius.... encare, no 'n saben una paraula.

A. MARCÍ.